

Nederland kent ongeveer veertig medische kinderdagverblijven (MKD), die extra gespecialiseerde zorg en aandacht bieden aan kinderen tussen de nul en zes jaar. Het MKD Margriet zette voor KIDDO haar deuren open. De pedagogische medewerkers spreken vol respect en toewijding over hun jonge pupillen, maar willen de harde realiteit niet verbloemen: niet voor alle kinderen is een rooskleurige start weggelegd.

De dagindeling vertaald naar pictogrammen.

Een medisch kinderdagverblijf

Rust, structuur, regelmaat en veiligheid

Het medisch kinderdagverblijf is een multifunctionele instelling voor (ortho)pedagogische en medische jeugdzorg. Zo luidt de officiële definitie van MKD Margriet. Hoewel de term medisch suggereert dat het gaat om zieke kinderen, ligt het accent vooral op pedagogische en psychische hulpvragen. De kinderen zijn aangemeld door Bureau Jeugdzorg, een instantie met de taak om ouders en kinderen naar de juiste, pedagogische hulpverlening door te verwijzen.

Op MKD Margriet krijgt elk kind een persoonlijke behandeling. Een behandelcoördinator coacht de behandeling en is het aanspreekpunt voor de ouders. Alle specialistische hulp is in huis: pedagogen, psychologen, artsen, fysiotherapeuten, logopedisten, creatieve therapeuten en ouderbegeleiders. Het opleidingsniveau is hoog: een diploma Sociaal Pedagogische Hulpverlening of Pedagogiek/Psychologie is verplicht. Je kunt de kinderen die het MKD bezoeken in drie groepen verdelen.

1 Schoolkinderen:

De grootste groep kinderen is tussen de twee en zes jaar. Zij komen met een speciaal busje naar het MKD voor een 'schooldagje'. Tussen de lessen door krijgen zij therapie. De groepen zijn gemengd. Zo zijn er kinderen in de groep, die al op jonge leeftijd te maken kregen met traumatische ervaringen. Door geweld, verwaarlozing of misbruik raakte hun ontwikkeling in de knel. De veiligheid, om een vertrouwensband met ouders en leeftijdgenoten aan te gaan, ontbrak. 'Onthecht' is vaak de aanduiding voor deze kinderen. Ze zijn stil of juist heel druk, herkenbaar aan extreme uitingen. Ze kruipen meteen knuffelend op schoot bij onbekenden, isoleren zich, of slaan de aandacht 'letterlijk' van zich af. Ze kunnen zich voordoen als echte overlevers en lijken heel zelfstandig. Het is mooi om op jonge leeftijd zelfstandig te zijn, mits je de bijbehorende verantwoordelijkheid kunt dragen en het veilig is. Op vierjarige leeftijd met een

scherp mes brood kunnen snijden en hete thee inschenken, kan verkeerd aflopen.

Dan zijn er groepsgenootjes met een beperking, waarvan de oorzaak neurologisch of psychiatrisch is. Denk aan autistische kinderen. Ook voor hen is de samenleving niet overzichtelijk en is een structurele dagindeling (echt van moment tot moment) een handvat om hun leefomgeving, voetje voor voetje, te verkennen.

Leuke activiteiten, zoals een sinterklaasfeest of schoolreisje, hoe leuk en belangrijk ook, brengen verwarring en onrust. Verandert bijvoorbeeld de gezamenlijke lunch aan tafel in een picknick in de dierentuin? Dan zijn er kinderen die niet naar huis lijken te kunnen gaan, voordat ze, volgens het dagelijkse ritueel, een broodje hebben gegeten. Begrijpelijk dus, dat de leidsters wekenlang tot in detail een festiviteit voorbereiden.

2 Ouders en zeer jonge kinderen met een specifieke hulpvraag:

Naast de klasjes van half negen tot drie, kent het MKD twee andere groepsvormen. Eén daarvan richt zich in het bijzonder op kinderen tussen de 0 en 2 jaar. Door traumatische gebeurtenissen in het gezin zijn ouders en kinderen moeilijk of niet in staat om met elkaar een warme vertrouwensband op te bouwen. Gedurende een maand of zes komen ouder(s) en kind samen naar het MKD. Ze krijgen tips voor de opvoeding en verzorging en nemen samen deel aan muzieklusjes, dans- en waterspelletjes. Door samen zowel praktisch als gezellig met elkaar bezig te zijn, kunnen ouders en kinderen hun contact herstellen en verstevigen.

3 Gezinnen met autistische kinderen:

De laatste groep betreft autistische kinderen, en hun familieleden. Autisme is een term voor een zeer breed en complex gegeven. Zo zijn er kinderen, die al vanaf hun geboorte geen contact maken hun leefomgeving. Zij lijken in hun eigen wereldje te leven, dat voor de ouder niet eenvoudig te bereiken is. De therapie, die deze kinderen op het MKD krijgen, richt zich op het stimuleren van de 'gewone' ontwikkeling. Iemand aankijken, naar iemand luisteren, hallo en goedemorgen zeggen. Wanneer het kind in staat is een eenvoudig opdrachtje uit te voeren, is er werkelijk een mijlpaal gezet.

Alle gezinsleden van een autistisch kind krijgen op het MKD extra informatie en begeleiding. Ouders komen samen in de oudergroep. Broers en zusjes treffen elkaar in de 'brusjesgroep'. Dat laatste is heel belangrijk. Wat ervaart een jongen van acht jaar, als zijn broertje keer op keer een lego bouwwerk van tafel maait? Wat betekent het als je altijd stipt om zes uur moet eten, zodat je autistische zusje de avond goed tegemoet gaat? Wat ervaart een jonge tiener als er niet te tornen valt aan die vaste dagindeling en spontaneiteit bijna onmogelijk lijkt? Alledaagse dingen blijken knelpunten. Met hulp vanuit het MKD leert een gezin om te gaan met hindernissen.

Thuishulp

Regiomanager Claske: 'Op het moment dat je kind naar het medisch kinderdagverblijf gaat, ben je als ouder actief in het hele zorgproces. Samen met je kind stap jij in een behandeling. De oorzaken van de problemen liggen vaak op meerdere terreinen, maar zeker ook in het gezin. Ouders kunnen – tijdelijk – niet in staat zijn om hun kind basale veiligheid te bieden, bijvoorbeeld door een sterfgeval of een (ex-)verslaving. Zeker wanneer een ouder met niemand verantwoordelijkheden of taken kan delen. Talloze situaties leiden tot een hulpvraag van ouders.'

Het MKD biedt ook hulp thuis. Vooral het werken met video-hometraining werpt vruchten af. Het samen eten, samen spelen, de kinderen naar bed brengen, kortom de

Medisch pedagogisch instituut

In Vlaanderen wordt de specifieke zorg (zoveel mogelijk) binnen de reguliere opvang zelf geboden. Het expertisecentrum voor opvoeding en opvang VBJK heeft hiervoor een handleiding uitgewerkt: *Inclusie van kinderen met een specifieke zorgbehoefte*. Inspirerend voor ouders, medewerkers van de opvang en hulpverleners. Kijk voor meer informatie op: www.vbjk.be. Daarnaast heeft Vlaanderen een aantal gespecialiseerde kinderdagverblijven voor kinderen met bijzondere zorgbehoeften, het MPI: medisch pedagogisch instituut genaamd.

dagelijkse gang van zaken wordt helder in beeld gebracht. Hulpverleners en opvoeders bekijken en bepreken samen de opnames. Vaak ligt het antwoord op verbetering dichterbij dan verwacht. Praktische tips, vertaald naar herhalende patronen, die rust en regelmaat in huis brengen, komen zeer regelmatig vanuit het gezin zelf.

Pictogrammen op school

MKD Margriet biedt therapie en onderwijs (ook) geïntegreerd aan. De kinderen komen dan voor hun gevoel gewoon een dagje naar school. Ze zijn zich niet bewust van de extra zorg die ze krijgen. Tegen negen uur druppelen acht tot tien leerlingen hun klaslokaal binnen. Er staat een beker melk voor ze klaar met een koekje. Sommigen hebben immers al een rit met het busje achter de rug. Twee leidsters en een leerkracht bekommeren zich om hen.

De dag verloopt volgens een vaste indeling. Planborden met pictogrammen (afbeeldingen) geven aan wat er van moment tot moment gebeurt. Zo is het voor elk kind duidelijk wat zijn taakjes zijn, of het fysiotherapie/kinesithérapie of speltherapie heeft en welke leidsters aanwezig zijn. Tot in het detail weten de kinderen waar ze aan toe zijn. Zelfs wie er naast juf in de rij mag lopen, wie voor én wie achteraan loopt. Voor kinderen met autisme hangt een eigen planbord bij hun tafeltje. Daarop staat zelfs aangegeven, wanneer het kind naar het toilet moet gaan.

Pedagogisch verantwoord boos

Rust, structuur, regelmaat en veiligheid. Het zijn de bakens van de klas. Is er een uitstapje of een feestje? De leidsters bereiden de kinderen er goed op voor. Ze lezen boekjes, houden kringgesprekken en maken werkjes over de nieuwe gebeurtenis. Heel belangrijk, want plotselinge, soms maar kleine, verrassingen brengen onrust.

Opvallend is de pedagogische benadering van de leidsters. Ze prijzen de goede dingen die het kind doet. Zo krijgt het kind er plezier in dat gedrag vaker te laten zien. De leidsters vermijden woorden als 'lastig of vervelend'. Ze

benoemen het gedrag dat ze afkeuren en vertellen wat ze graag zien: 'Niet gooien met de blokken, stapel ze maar netjes op in het krat.' Pedagogisch medewerkster Tineke staat zelf veel voor de groep: 'Ik ben ook "pedagogisch verantwoord" boos. De boosheid in mijn stem is gespeeld en staat los van mijn eigen emotie. Natuurlijk ben ik ook wel eens echt geïrriteerd. Dan neemt een collega het kind even over.'

Na drie uur 's middags komt het begeleidingsteam samen. Ze evalueren de dag en zetten de lijnen uit voor de volgende dag. De kinderen zijn dan alweer met de busjes op weg naar huis. Slechts een enkeling gaat nog verder naar de reguliere opvang. Een dagje Margriet is meestal al intensief genoeg.

Positief klimaat

Wat kunnen de leidsters doen met kinderen, die net iets meer aandacht vragen?

Behandelcoördinator Charlotte: 'Heel belangrijk is het signaleren. Hoe jonger je het kind helpt, hoe sneller hij of zij de ontwikkeling weer goed oppakt. Weet dus waar je, in overleg met de ouders, met een hulpvraag terecht kan.' (Meer informatie vind je in het artikel *Vermoeden van een ontwikkelingsprobleem? Zo communiceer je dat met de ouders!* Uit KIDDO 3, 2007, pagina 9-11.)

Een positief klimaat zoals op MKD Margriet inspireert. Het benoemen van het gedrag, het prijzen, het pedagogisch verantwoord boos zijn; het zijn benaderingen die voor ieder kind goed zijn. Heeft een kind wat meer overzicht nodig? Gebruik pictogrammen om de dagindeling visueel te maken. Dat kan aan een waslijntje, maar ook in een persoonlijk schriftje. Een plakboek met foto's of tekeningen, die de dag in de opvang voorspelt, is voor alle kinderen leuk. Zeker voor nieuwkomers. 'Maar het voornaamste is', aldus Charlotte. 'Kijk goed naar het kind en ga uit van zijn mogelijkheden. Probeer zijn ontwikkeling zo te stimuleren, dat het zich staande kan houden in de maatschappij.'

Het team evalueert de dag.

Informatie

Kijk voor meer informatie op:

www.jeugdzorg.nl

www.deopvoedtelefoon.nl

www.desocialekaart.be

www.osbj.be

www.kindengezin.be

Met dank aan MKD Margriet voor alle informatie. Wil je meer weten?

Kijk op: www.ockhetspalier.nl.